



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Et Institutio S. Ignatii Societatis Iesv Fvndatoris.  
Libri Qvinque**

**Bartoli, Daniello**

**Lvgdvni, 1665**

XVI.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-10840**

Sexto quoduis in literis, virtute, aut hominum gratia, paulò spectabilius incrementum, iniquos statim oculos pungit, & maledica eorum odia, incendit, quæ se hoc miserabili remedio solantur, vt auerso ab iis aspectu, quæ cogantur fateri si videant; persuadere sibi conentur nequaquam æmulis ea bona inesse, quibus illos carere quàm maximè cupiant. Illa quam ex Sacro Capucinatorum Ordine vir doctus, *Typographiam inuidia* dixit ex qua libelli tot famosi in Ignatium, & Socios eius prodire; diabolo exagitante, eloquio, & scriptis Societatem; Illa, inquam, æternum Typographia illos premet, quoscumque virtus extulerit aliùs, quàm ferre valeant, qui nec maiorem patiuntur, nec parem. Quas linguas Sidonius, *core liuoris acuminatas* nominauit, docetque rem esse omnium pessimam; nam & lethales ictus habent, & qua defigunt aculeos, vnà & venenum infundunt, quo semper infano turget inuidia. Earum tamen pernicies multiplex, quamuis certa solum cogatur in capita; cum nec mihi scribenti, nec legenti opinor non possit non esse permolesta, vltro hic à me omittitur: vnum tantummodo referre liceat, quod scriptor nescio quis, proximis retro annis non est veritus in lucem edere; Nempe S. Franciscum Xauerium, Clericum fuisse secularem, non autem de Societate Iesu Religiosum; quod videtur magis in Societatem quàm in illum torqueri. Quod enim tanta Societatis nostræ commendatione summi Pontifices, Xauerium dixerint [ nouum Indiarum Apostolum, sanctitatis gloria, & meritorum splendore singulari Illustrum. ] Quod iidem tot regna enumerent, quibus etiam vltra Indos, Euangelij solem, primus omnium intulit; quod multis centenis milibus barbari censeantur, quos sua ipse manu, sacro fonte intinxit; quod quæ mari, ac terra, pedes obiuit spatia, terræ ambitum aliquoties adæquarint; quod tam multos ad vitam mortuos reuocarit; quod charismate linguarum claruerit; quod illius nomen magnificentius in dies miraculorum perpetuitate diuina bonitas celebret; hæc omnia faces sunt quibus radiata Societas, fulget augustius, quam vt tantum splendoris nonnulli valeant æquis luminibus sustinere. Inde aliis nouum suereuit acumen ad mouendam de iis etiam aliquam saltem dubitationem, quæ ante apud omnes in confesso erant. Ex quo nisi isti nugarum mendacium fatores consecuti essent apud multos, pasci fabulis assuetos, quod potissimum volebant; nec vlli cordato refutatione nec mihi viderentur digni; cum fastidioso plerumque silentio melius enormis falsitas, quàm defensione confutetur, & fiat suspecta res simplicioribus, fidei non ad eò certæ, quæ disputationi committitur; at si hæc ratio valeat, triumphum certò hinc ducat effera hæreticorum audacia: nam quid Catholicis dogmatis certius, quid autem hostilius impugnatum; nedum controuersie subiectum, ab iis quorum perfidiam seu inuidia siue ambitio, seu amor effrenis licentiæ ad exagitant illa ingeniosam fecit & acuit: nec tamen propterea quicquam sanctissimæ illorum decedit veritati, siue in aranam aduersarij prodeant, siue argumentis fortioribus prosternantur. At vndenam quæso propo-

Marcellin.  
tom 2. mor.  
encycl.

L. 8. Ep. 1.

Q tum

ut validius asseram quàm ex rei ipsius per se notissima, & vulgatissima exploratissima certissimaque euidencia. Sunt enim quædam lucis instar, tam iplendide certa vix vt illiqui ea non videat, possint luce alia monstrari; sed collirio sit opus oculis vt cernant; non rebus ipsis alio lumine vt cernantur. Nam quòd Xauerio Prouincialis munus in Indiis crediderit Ignatius; quòd multa mandarit illic peragenda; quod obedientiæ præcepto ad parendum quandoque obstrinxerit, etiam ad Europam relictis Indiis repetendam, quod item Xauerius Societate gloriaretur magnopere, vt suis tot literis fecisse legitur, Deòque perpetuas gratias tanti boni, quòd pro ratione officij Societatem gubernarit; admissis qui eam expeterent; eiectis qui se illa indignos præberent, iisque etiam Rectoribus; quod iussa culpæ lethalis religione sanciuerit; quod se per literas S. Ignatio paratum obtulerit ad redeundum Romam si vel innueret, iubendi nimirum præditus potestate, quòd Societatis vota quotidie instauraret; quod theca reliquaria, cum Ignatij Chirographo ex eius Epistola reciso, & officulo Thomæ Apostoli, inclusam gestaret professionis suæ solemnem formulam manu sua scriptam, qualis in Societate edi consuevit; nullus sit opinor ita effrons qui neget. His autem tam claris, Apostolico Breui nihil quicquam derogari quo creatus est Apostolicus Nuncius, plus satis constat ex sola illorum diplomatum lectione, quibus id munus, illi creditum est: ad hoc enim solum id illi concessum in iis legitur, vt posset obstante nemine, opportuna munitus facultate Societatis ministeria, vel apud Æthiopes, vel in India obire, hoc est concionari ad populos, sacramenta iis administrare, & alia quæuis æternæ salutis præsidia. Fuere quoque Apostolici Nuncij Salmeron, & Codurius, è primis Ignatij sociis, à Paulo III. anno 1540. mense Martio dicti, sex prius mensibus quàm ab eodem Societas in Religiosum ordinem formaretur, nec ante annum consequentem in destinaram sibi Hiberniam sunt profecti, substituto in locum Codurij defuncti Paschasio; ecquid verò id obfuit quo minus ij Romæ solenni ritu profiterentur Societatem? ecqua verò ad hoc noua facultate, aut diplomate opus fuit? Nam si Paulus III. eorum nominibus eo diplomate, quo Societatem statuebat expressis, priuata lege tacite vsus cum illis dicitur; in eandem legem necesse sit pariter Xauerium venire, qui cum iisdem nominatur. Quid autem si ante Societatis Xauerius fuerit professus quàm nuncius? At extra dubium est fuisse. Iussus Ignatius à Paulo III. quos idoneos iudicasset duos è suis ad Ioannem III. Lusitania Regem destinare, ituros, inde in Indiam; Rodericium & Bobadillam legit; sed cum Xauerium noui illius orbis Apostolum designasset Deus, Bobadilla ex morbo ad iter profusus inhabili, Sanctus Patriarcha Xauerium subrogat, professionem indicit Martij 15. anni 1540. & proficiscitur die proxime insequenti. Quod autem quamprimum Societas crederetur à Pontifice confirmanda, triplex suum ea de re decretum scripto consignauit, priusquam Româ discederet. Primum assentire se regulis, & constitutionibus vniuersis

sis, quas esset Ignatius Romæ cum sociis scripturus, probare se illas suo suffragio, pollicerique se religiosè seruaturum. Alterum, ab se Ignatium eligi in præpositum Generalem. Tertium iam indè nuncupare se religiosa vota, quæ Societate post Paulum formata essent suam vim omnem habitura: suas autem vices Iacobo Lainio demandare, vt hoc suum autographum Patribus suo nomine exhiberet, cuius tertiam partem ex Romano nostro vbi assèratur tabulario Hispanicè scriptam Latinè hîc reddo. [Simul, inquit, postquam confirmata Societas fuerit, datûsque illi præpositus. Ego Franciscus, exinde in id tempus promitto perpetuam obedientiam, paupertatem, & castitatem. Rogo itaque te Laines rui Pater charissimè, in Dei Domini nostri obsequium, meo absentis loco, Generali quem delegeritis meam hanc mentem, offerre ne graueris, cum tribus religiosi votis, exm siquidem in diem quo lectus fuerit promitto me illa seruaturum in cuius animi mei, & sententiæ veram fidem, scriptum hoc meo chirographo confirmo. Datum Romæ anno 1540. Martij 15. Franciscus.] Post hæc aduertendum non fuisse Xauerium Nuncij munere insignitum, nisi mensibus septem ab Societate, Pontificio maiori diplomate probata. Leguntur enim inter Pauli III. Rescripta, quatuor de legatione Xauerij simul & Rodericij Nunciorum; vnum 27. Iulij adnotatum anno 1540. ad Ioannem III. Lusitania Regem, quo ampla illi fiebat potestas, illius eorum alteri, aut duobus, vel neutri etiam tradendi, vti magis luberet; eos in Lusitania vel retinere, vel indè amittere. Constituebantur verò Pontificis Nuncij cum auctoritate Euangelij promulgandi, explicandæ scripturæ, &c. Secundum Augusti 2. annoque eodem signatum, cuius facultate possent Ecclesiæ reconciliare hæreticos, & cum iis quos labes aliqua ab sacro Ordine arceret; vel à coniugio propinquitas sanguinis, indulgere; & eiusmodi alia. Postrema duo data Octobris 4. eiusdem anni, vtrumque Nuncium Imperatori Æthiopiæ, & Indiæ Regi maiorem in modum commendant, nec quicquam præterea continent. Ex his colligitur hoc primum, Nuncij dignitatem non fuisse ante Xauerio collatam, quàm Roma discederet; cum diplomata breuia quibus ea illi collata est, nisi post quartum & quintum mensem ab eius discessu data non fuerint. Ea verò in Lusitania ab Rege (cuius erant arbitrio permissa) non priùs accepit; quàm Regem postremum salutans, nauim esset quamprimum in Indiam conscensurus, quod Aprilis 7. factum est anno 1541. mense septimo post Societatem inter religiosos Ordines coopratam: præterque hunc omnium qui de illo scripsere, in hoc idem consensum habetur autographa in Romano nostro Archiuio eius Epistola à Rodericio pariter, cuius erat communis, subscripta. Interea temporis de Societate confirmata edoctus professionem in ea emisit; verùm quid attinet in probationes alias diffundi, cum Paulus III. à quo Nuncius missus est, cum primis nouem Societatis Patribus Xauerium numeret, primo illo quo Societatem confirmat diplomate, cuius est initium *Regimini militantis Ecclesiæ*; Secundo item, cuius prima sunt verba, *Iniunctum nobis*

his ann. 1543. Xauerium apud Indos versantem iisdem accenseat & coniunctim omnes Societatis religiosos vocet. *Cum itaque, inquit, nos alios postquam dilecti filij Ignatius de Loyola, & Petrus Faber, & Iacobus Lainez & Claudius Iaius, necnon Paschasius Broët, & Franciscus Xauer ac Alfonso Salmeron, & Simon Rodericus, necnon Ioannes Codurius, & Nicolaus de Bobadilla socij Societati Iesu nuncupatae presbyteri, &c. quod ipsum quoque declarat Iulius III. diplomate Exposcit debitum anno 1550. quo institutum nostrum sanciebat; nec deest auctoritas recentiorum Pontificum idē probantiū, audiuit enim Greg. XV. Probauitq; Eminentissimū Card. de Mōte, referentem in Consistorio de Xauerio Societatis Religioso, & S. Ignatij potestati subdito, cum auctoritatibus testium publicis, ad eum sanctis adscribendum. Quā relationem in hęc demum verba Eminentissimus conclusit. *Hęc sunt Beatissime Pater quę ex legitimis actis huius causa dicēda fuerunt de vita, & moribus serui Dei Francisci Xauerij, Societatis Iesu* Ad hęc tum idem Gregorius, tum Urbanus VIII. eo diplomate quo in album sanctorum refertur Xauerius; *Sancto verò Ignatio inquit, Præpositio suo non nisi flexis genibus scribebat, cum dabat ad illum ex Indiis literas. Denique instar sit publici decreti, pertinacię cuiuslibet præscripturi, quod eius memoria Ecclesiasticis tabulis Romani Martyrologij consignata est iuridica potestate in hęc verba. In Sanciano Sinarum insula S. Francisci Xauerij, Societatis Iesu, Indiarum Apostoli.* Sed hęc satis quidem ad relegendam radicem virulentam, ex qua tam luculenta mendacia germinarunt; ad fidem verò rei clarissimę atque apud omnes certissimę plus satis.*

**XVII.** Septima deniq; odiorum aduersum nos causa, improbitas est desertorum, & eiektorum è Societate, in qua nobiscum dum viueret non fuerunt ex nobis; *neque enim pudet, inquit Ambr. dicere quod dicit Euāgelista Ioannes, spebus illā suis haud pauld frigidius adamarant, quas in humana quadam præmia cum misissent; iis postea cassis, eiurataque propterea Christi domo, inde uti senes Sulannæ proditores, ex amatoribus accusatores, ut ait S. Zeno, euaserunt & ad eluendum transfugij sui sacrilegium, damnare illam pergunt, tanquam sua indignam habitatione. Hostis cælo peior dæmone nullus est, qui cælo excidit; religiosiis familiis, præter earum desertores; nulli acrius aduersantur aguntque id scilicet, proterenda modis omnibus earum fama, ne quis eò ascendat, vnde ipsi in præceptis iere. Nauim ad latus insulæ qui frengit, antennæ truncum in eo erigit, ad notandam magis loci infamiam quàm nauigantium cautelam, sic isti odiis pietate prætextis; lingua si calamo non valent, passim monent, qui nolint perire, aliò diuertant, & locum auersi execrentur, quasi omnes illic certa naufragia maneant, vbi vnum sua stultitia perdidit. Quos primis seculis malorum turbines Ecclesia experta est, eos vt plurimum desertores illius mouerunt, vt cum Martyte Cypriano respondendum sæpius fuerit. *Hoc de apostatarum fœlis rumoribus nascitur, neque enim laudare possunt nos, qui recedunt.* De qua fratrum falsorum iniuria habet Societas quod multum queratur, nam ab ea expulsi, eiusque proditores oculatę fidei venditione, aures credulas naçti, vbi ei nocere pro libidine*

*Septima causa, desertorum malignitas, & eiektorum ex Societate. Ep. 82. Serm. de pudicitia.*

*L. 4. Ep. 2.*